Αναμνήσεις της Φρόσως Ευθυμιάδη από τα παιδικά της χρόνια
στην Κωνσταντινούπολη

Τό σπίτι μας – σπό καλό κοντά στήν
Πόλη – ἦταν σ' ἕνα πανέμορφο μέρος,
μέ πρασιές καί μυρωδιά σπορ-
τι, πού φύτρωνε τό μεγάλο λου-
λούδι στό μικρό του κῆπο.
Ὁ μικός αὐτός κῆπος μέ τά
μεγάλα δέντρα – μυρωμένα καί
κατάφυτα τά πεζούλια μας –
ἦταν ἡ γῆ τῶν παιγνιδιῶν μας
μέσα, τό ἀγαπημένο μας.
Σκαρ-
φαλώναμε ~~[illegible]~~ τά δέντρα μέ-
χρι κοντά στά κλαδιά καί νά ~~[illegible]~~
βλέπαμε ~~[illegible]~~ ἀπό κοντά τίς τρίγω-
νες μέ τίς ~~[illegible]~~ μουλάρες
τῶν ~~[illegible]~~, ἄν κρεμόμαστε σπό νυχλο
πάνω πού μόλις τά
σκίζανε σπό βόσκινό σφαντό
μέ τίς φλαμουρίες. Χαρά-
με τά βιολιά σπό Γαλάτσι

ότι κι' εγώ θα μπορούσα-
με μιάν και τρομάρα
τ' μπορούσε τα' Χαδείν
και Νουνιρομαστή σου σ' ό
λ' εδώ τη ζωή τα' τόπο μου
του (βυζιά καίμαι) ...
μίνε μου και αδέρφια μου
Πόσα μάρμε τα' χρόνια
μας πολλά μας ...
καταλό τη' ~~από το Μαδρίτ~~
~~Κεντρ~~. τη' μάρμε από τα'
καίκοτη τα' ταλ' μαζί.
Μ' αυτό τη' τη' ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ εγώ-
χνα μι' μονίν καταλό κι,
~~και βαρέκι [illegible]~~
~~καλ βαρέ~~ καλ γιάτα
τη' ανάδη γαλόνα τα'
ερη μι χαίμι ιι' ο α' εδ γρόνα

μια μοιτόρικη ρόδα δεύτερο
βγαλμένο κείνο μά ~~[illegible]~~
ν' αποδείξουμε τά 4 χέρια
νά δείχνουν.
Καί τότε μέ ερώτησε μιά φο-
χτη, τί φορά λόγω, χάθηκαν
τά ρόδια ίσα μέ μένα δείχνει ν'
καί τα μάτια μας μπροστά
σκυφτά. Τότε ο Χανό ν' μέ
ρώτησε μα "ξύπνησα". Εξίσα-
σε καί καί σπάσαμε δυνα-
τά. Τώρα λίγες μέρες - σχεδό
καί όχι - αί μά μπί τό
κείνο ~~[illegible]~~ ότι ~~[illegible]~~
τίποτα δύο σ' αλλάζει δρόμο τό
φρό. Εκείνο σκάει, κείμενα
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
υπερνικάει τό Μέρη ~~[illegible]~~
μαθητής δικός μου καί

οι ἄρχες μας νὰ σω
πῆ ὁ ἑστιάτορας δικός
παράδοξος ... κάνω
~~ὁλόκληρη ὥρα.~~

τρεῖς πιθανὲς ὧρες. Μᾶς
ἐνιαφέρει μιὰ ἀπὸ τὶς
πολλὲς τὶς παρομοιότ
τῆς γραφῆς.

Ἐκεῖ μέσα διαβάχτηκε
οἱ χρόνοι σαμπρο – πάνω
τρεῖς ὥρες ἀπὸ ἐμένα – ἡ ὑπό
μου παρεξήγησαν κα
καὶ ἀραιδιμί τσαρε
τσόλα – ἔτσι λένε
κοντόχερα – καὶ βαρέκα
καὶ τὰ ὁλο τριάντα)
Θ μοῦ μὴ ἔβαζε ἀπάνω

κι' δεμένη δροχιά νά
κοπεί από κορμί —
γνώρισαν κοινό δικό
δρόμο ένα χαμένο,
κόρφα μι ξένης ζωής
τά δρόμια τ' ίδιο μαζί
δυό ζωές νά δαμάσουν.
Τα μικ δερμή οί ζωές
τω τρόπαν τόν δρόμο τον
— χωρίσμο μι πόνο & ζυγο —
γεννήθηκαν ζωή αι δροχι —
σαν νά φύσαν κακά τά
ξεφόρτωσε τά αίμα, δός
ένας τός κυνηγός
γι' δλίγα κακά κι
ένα δρόμο τόν

αοιτιά μας —
Γιατί εσύ (μιλάει)
ξυπνήσαν οι μύτες. Τελευτ
ποιος θα σε δει μας.
Καλαθιά, μαρτυρικός
νερό με το τιμάρι. Ελι-
ά μια σε φωνή. Πάει
ο χάρτο.
Κ.τ.λ. ~~Κι τιμάρι~~ Κι: Κυριακή
πρωί σήκω το κατό.
Τ' κίμπρια δο' τιμάρι
με το ρύζι τόρτο.
~~Πάρτε~~ ασκάμε ένα
δικό του Πάχι.
Μ. φτι ποιο μέρος αστο μου,
μεγάλο ρό' το ρύζι τόρτο.
Βγ. τι ρόλ, ρό' τι φωνό' τόχει
για τις χώρες κι μας

Και μόλις τ' μάτια μου και χαλάρι-
σε η φωνή μου τότε μόλις η Λένη
[illegible] Χριστόδουλε [illegible] Χριστόδουλε [illegible] ;
Κι' ένα [illegible] [illegible] [illegible]
η [illegible]
— Δεν ήξερε τίποτα. Θα μπόρεσε
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] —
Τότε [illegible] [illegible] μεγάλο
[illegible] Τ' [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Χαλαφ από χαρά. γύρισα
στην αρχαία του.
Ήταν ~~τεράστιο~~ τεράστιο. Μα τό τέρατο
δεν σταμάτησε. Στό τέλος ήταν μαστο
μαι κι εγώ μαζί, έξω μέρος. Ήταν
μια σκάρα τέτοιο αχτίδα
τόσο δυνατό.
Κρύωνα δεν μπορούσε μια — ίδιος
αν ήταν από μόνη μου — μόλις
κοιμόμουν φόβος. Τα δόντια
μου βγήκαν!
Ήταν τό δόντι αυτό ! Ένα
δόντι αυτό τέτοιο δόντι
~~Πολύ χαμένος~~ ~~σε~~ το δόντι
Πολύ χαμένος το δόντι
Τον μου χαρίσαν τόσο πολύ.
Δίδαν μέ τέτοιο τέτοιο.
Ξανά μέ τίς πόρτες
Ήταν μεγάλες ~~μεγάλες~~ ~~τα τέρατα~~

του κόσμου. Νά ου και τά
βιβλία σας, μοσχοβολούν ίσως και
ποιήματα, τί μεγάλη χαρά
~~[illegible]~~ χαρά ήταν ώστε
και οι ίσως ποιοφεληθούν
από μένα, νά μή αιτιά μή
τής μεγάλης εξυπάρχει και τής
νύχτας μαύρης, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

~~[illegible] μου για να πηγαί-~~
~~νω~~
~~πάνω στο μονοπάτι~~
~~αυτή τη στιγμή~~
χωρεφα ~~με ζεστό~~ καλό βρίσκα
τις τό χ κήζικο μου δε ίσα
ποδ μεγάλο για νάνα τιμφίκ.
Και πηγαίνω κι ζεστ τις
δα δα τέτοιες μόρες, τα
μου χαμόμαι τα πάρκ
δεν μπορεί δεξί τιμό μαί
ζντρο. Και πηγαίνω κι
δλαρ κέρμο για μια νύφα
και μυρίζω....

Τέλι
[illegible], τιμό, δεκρα, τιμή
νεραΐτς, μορφής —

αξιο δν ξέρ ω;

«Το σπίτι μας – στο Καντίκιοϊ στην Πόλη – ήταν ένα πανύψηλο, με ξύλινη πρόσοψη και μπαλκόνια σπίτι, που έρριχνε τον μεγάλο του ίσκιο στον μικρό του κήπο. Ο μικρός αυτός κήπος με τα μεγάλα δέντρα – μεράκι και καμάρι του πατέρα μας – ήταν η γη των θαυμάτων για μένα και τον αδελφούλη μου. Σκαρφαλώναμε στη μεγάλη κουκουναριά για να βλέπουμε από κοντά τους τζίτζικες με τις ματάρες τους και ανηφορίζαμε στο [...] που μαζευότανε το δειλινό στο βορεινό φράχτη με την αγράμπελη. Χαζεύαμε τα μυρμήγκια στ' ατελείωτο σύρε κι έλα τους και περιμέναμε τα μεσημέρια τον Χουσεΐν τον [«ντοντουρματζή»] που ενώ σ' άλλους [πουλούσε] τα παγωτά του ([...] καϊμακλί) σε μένα και τον αδελφούλη μου μάζευε τα χαρτζιλίκια μας πουλώντας μας ... καστανό πηλό που μάζευε από τους καϊκτσήδες του [Τανά] καλέ. Μ' αυτό τον πηλό έφτιαχνα με μανία κανατάκια και φιγούρες της [απίθανης] φαντασίας των έξη μου χρόνων κι ο αδελφούλης μου μαστόρευε ράφια από ξυλάκια του κήπου για ν' αραδιάζουμε τα «έργα» να στεγνώνουν. Κάποτε μας βρήκε μια βροχή, τα έργα – μόχθος και χαρά [...] – λυώσαν, χάθηκαν τα ράφια του Μίμη [...] και τα μάτια μας γέμισαν δάκρυα. Τότε ο Χουσεΐν μας μίλησε για «φούρνο». Στήσαμε αυτί και ακούγαμε [έκθαμβοι]. Την άλλη μέρα – κρυφά απ' όλους – σε μια γωνιά του κήπου πίσω απ' τις δύο ροδακινιές άρχισα το έργο. Σκαψίματα, κτισίματα, ευρεσιτεχνίες του Μίμη και μαστοριές δικές μου και σε λίγες μέρες να' σου κι ο φούρνος έτοιμος, ένας φούρνος ... κάπου τρεις [πιθαμές] ύψος. Μας φάνταζε μεγάλος σαν την κάμινο του παραμυθιού της γιαγιάς.

Εκεί μέσα στιβάχτηκε σε λίγο καιρό – πάντα κρυφά απ' όλους – η νέα μου παραγωγή (κανάτια και νεράιδες με τέσσαρα πόδια – έτσι στέκονταν καλύτερα – και βαζάκια και τα δύο περιστέρια). Ο Μίμης έβαλε φωτιά και ο φούρνος άρχισε να καίη σωστό καμίνι – ντουμάνι καπνό στην αρχή ύστερα λαμπρό καμίνι με χρυσές φλόγες που έτρωγε τα ξύλα και δεν έλεγε να σταματήση. Για μια στιγμή οι φλόγες του πέρασαν τον θόλο του

– χτισμένο με [πηλό] και ξύλο – ξεχύθηκαν έξω κι’ άρχισαν να τρέχουν κατά τα φρύγανα του κήπου, στις βελόνες της κουκουναριάς και ύστερα κατά την ξύλινη πρόσοψη του σπιτιού μας –

[(Γιανκω βαρ) πυρκαϊά] φώναξαν οι γείτονες. Πετάχτηκαν έξω οι δικοί μας. Κανάτια, [καζοτενεκέδες], νερό με το τουλούμι. Σβύστηκε η φωτιά. Πάει ο φούρνος ...».

Κυριακή πρωί έγινε το κακό. Τ’ απόγευμα θα πηγαίναμε στο ρώσικο τσίρκο περαστικό τότε από την Πόλη. Μέρες και μέρες πριν μου μιλούσαν για το ρώσικο τσίρκο. Για τα ζώα, για τα ξωτικά πουλιά, για τους χωρατατζήδες νάνους. Και γούρλωνα τα μάτια μου και λαχτάριζε η ψυχή μου την ώρα και τη στιγμή που θα με πήγαιναν. [...] Κι όταν ακούστηκε της μάνας η φωνή ήθελα [...] – Δεν έχει τσίρκο. Θα μείνετε στην κάμαρά σας κλειστή ως αύριο για τιμωρία._

Τότε ένοιωσα πως θάπρεπε μεγάλο νάταν το φταίξιμο για νάναι τόσο βαρειά η τιμωρία. Πήρα τους στεναγμούς μου, τ’ αναφιλητά μου και κλείστηκα στην κάμαρά μου κλαίγοντας όλο τ’ απόγεμα κι’ όλο το βράδυ, άγρυπνη, πνιγμένη σε μεγάλη δυστυχία, την πρώτη της ζωής.

Το πρωί ήρθε ο πατέρας, είδε τα κόκκινα, άδεια μάτια, το δυστυχισμένο προσωπάκι. Μου χάιδεψε τα μαλλιά.

-Τ’ απόγεμα, είπε, θα πάμε στο τσίρκο.

Άστραψα από χαρά, χύμηξα στην αγκαλιά του. Ήρθε τ’ απόγεμα, μα το τσίρκο δεν έπαιξε. Από το πρωί τα μάζευε για να φύγη την άλλη μέρα. Ήταν για κάτι φασαρίες πούχαν αρχίσει τότε στην Πόλη.

Κλείστηκα στην κάμαρά μου – τούτη τη φορά από μόνη μου – γεμάτη καινούργια δυστυχία. Την δεύτερη της ζωής!

Ήρθε το βράδυ και τ’ άλλο βράδυ και πολλά βράδυα. Πόσο αγαπούσα τα βράδυα που μου χάριζαν τα όνειρα αυτά με πήγαιναν στο ρώσικο τσίρκο. [...] Να σου και τα ελαφάκια, μπορεί νάναι και κατσικάκια, τι μουσουδίτσες τρυφερές είναι αυτές και οι νάνοι κοντορεβυθούληδες όλο γελάνε, να κι’ αυτά με τις μεγάλες φτερούγες και τις νυχάτες μύτες [...] αμέ οι νεράιδες με τις ξανθιές πλεξούδες σαν τη θειά Ρωξάνη. Τι θέλουν αυτές στο τσίρκο; Οι γοργόνες – που λέει η γιαγιά – μάλιστα. Τις έχουν σε χαβούζες μεγάλες και χτυπάνε τις ουρές τους και δροσίζουν τα βήματά τους. [...] ίδια τα καραβάκια που φτιάχνει ο Μίμης. _

Σαν ξεκινούσα λογάριαζα και βρήκα πως το φταίξιμό μου δεν ήταν τόσο μεγάλο για τέτοια τιμωρία. Και πείσμωνα κι έλεγα πως ίσα ίσα τέτοιους κόσμους, που μου φανέρωναν τα όνειρα θέλει πηλό και φούρνο. Και πείσμωνα κι έβαζα τάξιμο για μια μέρα σαν μεγαλώσω ...

Φούρνο, πηλός, όνειρα, πουλιά, νεράιδες, γοργόνες –

Έτσι δεν έγινε;

.